

DESPRE CONCEPTUL DE SALIENȚĂ LINGVISTICĂ ȘI CĂROR FENOMENE LE CORESPUNDE ÎN LIMBA ROMÂNĂ

ALEXANDRU MARDALE

INALCO din Paris & SeDyL UMR 8202 CNRS

1. Introducere

Unele cercetări lingvistice strine de dat recent (a se vedea în special lucrările lui Landragin 2004, 2007, 2009 și numărul tematic al revistei *Faits de Langue* 39 din 2012, Paris, Ophrys) se bazează pe un concept care, după cunoștințele noastre, nu a fost încă (riguros) definit în lingvistica românească. Este vorba despre noțiunea de *salien*, pe care am tradus-o din francezul *saillance* (cf. englezescul *saliency*).

În lucrarea de față, avem două obiective:

(i) să oferim câteva elemente de definiție a conceptului de *salien gramatical / lingvistic* ;

(ii) să ilustrăm acest concept cu câteva date din limba română.

Mai precis, vom readuce în discuție, prin prisma acestui concept, câteva fenomene binecunoscute, pe care le vom analiza ca manifestări particulare ale principiului general, care este *salien a*. Ne vom referi în mod special la unele aspecte ale organizării informaționale a enunțului, anume la structurile de tematizare (forte) și rematizare.

2. Note despre definiția salienței

Termenul este, chiar și în lucrările strine, relativ nou, înscrind fenomenele la care se referă nu sunt. Așa cum vom vedea mai jos, acesta apare în diferite domenii.

2.1. *Salien a în domenii altele decât lingvistice*

Inițial, termenul *salien* a fost evocat în științele psiho-cognitive, care se ocupă cu analiza *forme*i unui obiect (cf. *Gestalt theorie*), dar și în științele vizuale (spre exemplu, în publicitate), pentru a desemna detaliul unei figuri pe un fond (cf. engl. *figure* și *ground*) (vezi Langacker 1991).

În sens larg, unii cercetători au asimilat acestui concept fenomenele de *proeminență*, iar alții l-au apropiat de cele de *punere în contrast*, de *emfatare*, de *focalizare* sau, cu alte cuvinte, de *reliefare*.

La oricare dintre aceste nivele de definiție ne-am situa, un lucru pare să fie comun tuturor: *a fi salient* înseamnă *a se ivi primul în minte, în planul vizual, a capta atenția* (Landragin 2007).

De asemenea, s-a observat că o entitate – oricare ar fi natura ei – este salient în raport cu alta, iar nu considerat singur. Se vorbește astfel de un *continuum de saliență*, de-a lungul căruia obiectele se plasează în funcție de anumite proprietăți pertinente (a se vedea în paragrafele de mai jos scările care formează ierarhia de saliență).

2.2. Saliență în lingvistică

2.2.1. Foarte scurt istoric

Inspirându-se din analizele de genul celor menționate în paragraful precedent, lingviștii au preluat conceptul, considerându-l un factor determinant în organizarea discursului, cât și un principiu mai mult sau mai puțin universal prezent în diferitele limbi naturale.

Primii care l-au exploatat au fost stilisticienii (spre exemplu, Charles Bally), la începutul secolului 20, fără a folosi însă eticheta aici în discuție (a se vedea, în acest sens, analiza figurilor de stil ca mijloace de reliefare). Amintim și cercetările lui Henri Weil (sfârșitul secolului al 19-lea) asupra organizării discursive a enunțului și rezultatele sale în legătură cu noțiunile de lingvistică enunțativă (*tem – rem*, informație *cunoscută* – informație *nouă*, *ordinea* constituenților în frază, *fond comun* de cunoștințe etc.)

2.2.2. Saliență în lingvistică în prezent. Ierarhii de saliență

Recent, utilizarea conceptului a fost extinsă și la alte ramuri ale lingvisticii, mai precis la pragmatică, fonetică-fonologie, nu în cele din urmă, la morfo-sintaxă și semantică.

Astfel, se consideră că o unitate lingvistică este salientă când aceasta prezintă o serie de proprietăți categoricale, lexicale, sintactice, semantice și / sau prozodice – intonaționale speciale. Spre exemplu, la nivelul categoriilor, un *pronume (accentuat)*, un *nume propriu* sau un *nume cu articolul definit* (în limbile în care acesta există) este mai salient – atât ca tip de denotație / referință, cât și ca poziție sintactică ocupată în enunț – decât un *nume nud* (adică fără articol) sau un *adjectiv*. La fel, în ce privește funcțiile sintactice și rolurile tematice care le sunt asociate, se consideră că *Subiectul* sau *Complementul de Agent* – și rolul tematic care îi este asociat în mod prototipic, anume *Agentul* – este mai salient decât *Obiectul* (direct), având de obicei rolul *Pacient* sau *Temă*.

Se admite în consecință existența ierarhiei de saliență, care combină diverși factori (a se vedea, între alții, Silverstein 1976, Bossong 1985, Lazard 1994). Notăm că nu toți factorii care pot conferi caracterul salient unui obiect lingvistic se situează pe același plan. Unii în de sine și obiectul lingvistic (adică sunt *interni* sau *inerenți* acestuia – vezi factorii menționați în (i) – (iv) mai jos), pe când alții în de contextul în care apare obiectul lingvistic (adică sunt *externi* sau contextuali – vezi factorii menționați în (v) – (vii) mai jos):

- (i) statutul categorial al unui cuvânt (pronume, nume propriu, grup nominal cu sau fără articol);
- (ii) tipul de denotație al acestuia (individ (*i.e.*, referențial), proprietate (*i.e.*, nereferențial));
- (iii) rolul tematic pe care îl poartă (Agent, Cauză, Instrument, Temă, Pacient etc.);
- (iv) prezența trăsăturilor de: (a) definitivitate (definit, nedefinit), (b) specificitate (specific, nespecific), (c) animacitate (animat uman, animat non uman, inanimat);
- (v) topicalizarea (topicalizat, netopicalizat);
- (vi) focalizarea prin (a) accentuare contrastivă, (b) dislocare / detașare din poziția inițială;
- (vii) prezența modificatorilor.

O asemenea ierarhie a fost propusă de către Aissen (2003) și, respectiv, Laca (2002, 2006), pentru a descrie fenomenul de marcare diferențială a subiectului și a obiectului (direct) în diverse limbi (cf. și Mardale 2007, 2009, 2010 pentru român):

- (A) pronume [+ uman] > nume proprii [+ uman] > pronume [+ animat]
- (B) GN definite [+ uman] > nume proprii [+ animat] > prpnume [- animat]
- (C) GN nedefinite specifice [+ uman] > GN definite [+ animat] > nume proprii [animat]
- (D) GN nespecifice [+ uman] > GN nedefinite specifice [+ animat] > GN definite [- animat]
- (E) GN nespecifice [+ animat] > GN nedefinite specifice [- animat] > GN nespecifice [- animat]

Pe baza unei astfel de ierarhii (care, de altfel, poate fi folosită și la descrierea altor fenomene decât cele pentru care a fost propusă inițial), se poate prezice sau, altfel spus, calcula gradul de saliență al unei unități lingvistice (cf. Grosz & al. 1995).

Principiul stabilirii gradului de saliență este următorul: cu cât un cuvânt are mai multe proprietăți de un anumit tip, acesta se va situa în fruntea ierarhiei de saliență, având mari șanse de a fi marcat într-un anumit fel (morfo-sintactic, lexical, prozodic etc.). Invers, cu cât un cuvânt are mai multe proprietăți de tip opus, acesta se va situa în partea de jos a ierarhiei, fiind analizat ca *antisalient* și neputând fi marcat¹.

2.2.3. Tipuri de saliență lingvistică

Corelativ cu aceste distincții și în paralel cu natura dublă a factorilor de saliență (inerenți și contextuali, vezi mai sus), se vorbeste de două tipuri de saliență lingvistică (Landragin 2004, 2007): (i) saliență *inerentă*; (ii) saliență *construită* (sau *dobândită* sau *contextuală*).

Primul tip poate fi, la rândul lui, de două feluri: (a) saliență a indusă de *proprietăți extralingvistice* (este cazul cuvintelor cu referent unic în clasa lor, numite și *singletons*, spre ex., Soarele, Luna); (b) saliență a indusă de *proprietăți (pur) lingvistice* (este cazul unor categorii gramaticale, cum ar fi pronumele, numele proprii).

Al doilea tip se referă la structurile în care un constituent devine salient în virtutea ocurenței în respectiva construcție. S-a observat că cel mai adesea apariția într-o astfel de construcție este însoțită de un marcaj specific, prozodic, lexical, morfologic (este cazul marcajului zis *diferențial* al subiectului, al obiectului sau al construcțiilor dislocate, clivate, emfatice etc.).

2.2.4. Dificultăți de analiză

S-a subliniat, în numeroase rânduri, dificultatea analizei diverselor fenomene declanșate de saliență lingvistică. Această dificultate este cauzată în cele mai multe cazuri de acțiunea simultană a factorilor ce în (i) de saliență *inerentă* (și în cazul căror marcare specifică este adesea obligatorie) și (ii) de saliență *contextuală* (în cazul căror marcare specifică este de cele mai multe ori doar facultativ).

În încheierea acestei secțiuni, reținem că *saliență lingvistică* se referă la fenomene complexe, adesea dificil de delimitat, care se situează în mod frecvent la interfața dintre morfo-sintaxă – semantică, pe de o parte, și pragmatică – discurs, pe de altă parte.

¹ Uneori însă, *antisalientă* însăși poate fi marcată (vezi folosirea numelor nude în anumite poziții sintactice și/sau a unor pronume expletive, non-referențiale).

3. Despre câteva manifestări ale salienței lingvistice în limba română

În cele ce urmează, vom ilustra pe scurt, cu date din română, câteva manifestări ale salienței lingvistice. Mai exact, vom analiza unele aspecte ce țin de structura informațională a enunțului. Pentru analiza unor fenomene de saliență ce țin în special de morfo-sintaxă și semantică, în limba română, cititorul interesat este invitat să consulte lucrările noastre citate în bibliografie.

3.1. Despre structura informațională a enunțului

Cu privire la structura informațională a enunțului, cele două gramatici de referință recente ale limbii române, *GALR* (II 2008) și *GBLR* (2010), notează că informația dintr-un enunț se organizează în funcție de mai multe aspecte, cum ar fi noutatea și / sau importanța informației vehiculate, a tepturilor interlocutorului etc. Aceste aspecte au o incidență asupra organizării enunțului care se reflectă de cele mai multe ori în structura acestuia. Mai exact, este vorba de fenomene care țin fie de ordinea sau de reorganizarea constituenților, fie de marcarea lor prin mijloace specifice. Multe dintre aceste fenomene au fost analizate ca manifestări ale unor mecanisme lingvistice mai generale cunoscute ca *tematizare* și *rematizare*.

Tematizarea, după *GBLR* 2010: 613, care o numește și *topicalizare*, „constă în plasarea în poziția inițială din enunț a unui component care nu-i este caracteristică această poziție”.

Rematizarea, potrivit aceleiași lucrări (p. 615), „constă în marcarea caracterului de remanență a unei secvențe din enunț. Structura tipică de rematizare este cea care izolează tema (...) scoțând astfel în relief rema (...)”. Rematizarea este adesea pusă în legătură cu *focusul* (componenta informației noi, elementul reliefat prin contrast pe un anumit fundal) și cu *focalizarea* (procedul de reliefare a informației noi cu diverse mijloace).

În cele ce urmează, vom descrie câteva contexte de tematizare și de rematizare în română, pe care le vom considera ca manifestări ale *salienței dobândite* sau *construite*. Mai precis, vom trece în revist câteva dintre mijloacele prin care se realizează saliența construită la nivelul enunțului: (i) mijloace prozodice, (ii) mijloace morfo-sintactice, (iii) mijloace lexicale.

3.2. Mijloacele de exprimare a salienței construite la nivelul enunțului

3.2.1. Mijloace prozodice

Este vorba despre prezența accentului frastic și a conturului intonațional (ascendent sau descendent, în funcție de tipul de frază iar, atunci când este cazul, de tipul de dislocare operat).

GALR (II 2008: 913) subliniază că acest tip de marcare este obligatoriu pentru orice constituent reliefat (prin tematizare zis *forte* sau focalizare). Cu alte cuvinte, toate structurile de reliefare au o prozodie specială, pe când numai unele dintre ele fac apel și la alte mijloace de marcare (a se vedea următoarele două subsecțiuni).

Astfel, în ce privește constituenții dislocați la stânga din frazele asertive și imperative, conturul intonațional este ascendent (marcat cu *sgeat* care urcă) și adesea urmat de o scurtă pauză (altfel spus, se caracterizează printr-o prozodie neintegrată, marcată în exemplele de mai jos prin simbolul diez). Notăm că nu pare să existe vreo constrângere de ocurență pentru constituenții din această poziție, nici la nivelul categoriei (nume, adjectiv, adverb, propoziție etc.), nici la nivelul funcției sintactice (argument, adjunct):

- (1) a. *Cartea* Ç (#) *nu i-a plăcut* niciodată. (Subiect)
b. *Să fac un astfel de gest* Ç (#) *nu mi-a fost* imaginat. (Obiect direct)

- c. **Frumoas** Ç (#) *n-a fost nici când era tânăr*. (Nume predicativ)
 d. **Disear** Ç (#) *să vii!* (Circumstanțial)

În schimb, în frazele interogative, conturul intonațional al acestor constituenți este unul descendent (îl urmează o scurtă pauză):

- (2) a. **i voi** É(#), *ce propune?* (Subiect)
 b. **Să nu faci nimic toată ziua** É(#), *nu te-ai plictisit?* (Obiect indirect)
 c. **Cinstiți** É(#), *să fie el oare?* (Nume predicativ)
 d. **Dar mâine** É(#), *poți să vii?* (Circumstanțial)

Cu privire la constituenții dislocați la dreapta și cei din poziție incidentală, oricare ar fi tipul de frază în care apar, aceștia au un contur intonațional descendent, fiind separați de o scurtă pauză (sau chiar de două dacă este vorba de incidente):

- (3) a. **Nu i-a plăcut niciodată**, É(#) **cartea**. (Obiect direct)
 b. **Nu numai că nu i-a plăcut niciodată**, É(#) **cartea** (#), *dar a-i urât-o*.
 c. **N-a ajuns atât de târziu**, É(#) **niciodată**. (Circumstanțial)
 d. **N-a ajuns**, É(#) **niciodată** (#), *atât de târziu*.

3.2.2. Mijloacele morfosintactice

Unul dintre aceste mijloace este reprezentat de binecunoscuta construcție formată din prepoziția *de* urmată de participiul trecut (adică supinul), un adjectiv, un adverb ori un nume nud (a se vedea, pentru detalii asupra acestui subiect, lucrările lui Manoliu-Manea 1993, Pan Dindelegan 1998, 2003, Negoși-Soare 2002).

Printre caracteristicile acestei construcții, s-a observat că apare exclusiv în poziții inițiale a enunțului (cu accent frastic principal și prozodie neintegrată), că *de* este obligatoriu, iar constituentul pe care îl ia drept complement are folosire predicativă. Adesea, acesta din urmă poate fi parafrazat printr-o sintagmă de tipul *în ce privește te (faptul de a...)*. Exemplele următoare ilustrează astfel de construcții, cu supinul în (4) și cu alte categorii posibile în (5):

- (4) a. **De culcat**, *se culcă numai târziu*. (Supin)
 b. **De rămas**, *ar mai rămâne, însă nu mai are concediu*.
 c. **De angajat**, *l-ar angaja imediat, dar este vorba de un minor*.
 (5) a. **De interesant**, *este cu siguranță foarte interesant*. (Adj)
 a'. **De inteligent**, *nimic de zis, e inteligent, dar e leneș*.
 b. **De repede**, *va veni repede, dar nu tim dacă va folosi la ceva*. (Adv)
 b'. **De bine**, *lucrează bine, am fost întotdeauna mulțumit*.
 c. **De prieten**, *mi-e prieten, însă nu mă pot baza cu adevărat pe el*. (Nume)
 c'. **De director**, *este un bun director, în toată lumea ție asta*.

NB! Cu privire la elementul *de* din aceste construcții (care pare să nu fie o prepoziție lexicală), Pan Dindelegan *op. cit.* observă că acesta are un rol triplu: (i) de a nominaliza predicatul pe care-l introduce, (ii) de a abstractiza semnificația acestuia, (iii) de a-l tematiza *forte*. *De*, este cu alte cuvinte, un mijloc morfo-sintactic de marcarea a salienței ei construite.

Un alt mijloc de aceeași factură sunt falsele condiționale. Acestea sunt introduse întotdeauna de conjuncția *dacă* și apar în mod necesar ca dislocate la stânga. Au o prozodie

neintegrat (sunt deci urmate de o scurt pauz) i exprim opozi ia în raport cu fraza principal (care este de obicei post-pus). Uneori, conjunc ia *dac* poate ap rea în corela ie cu adverbul *atunci*.

- (6) a. *Dac Ion e cuminte, atunci Petre e un sfânt.*
 b. *Dac asta î i place, atunci pe cealalt o vei adora.*
 c. *Dac acum e cald, înseamn c nu tii cum a fost luna trecut .*
 d. *Dac i eu sunt exigent, atunci ce s mai zicem de colegii mei de la lingvistic .*

Un alt mijloc este reprezentat de secven a *ca ... s* , format din complementizatorul *ca* i morfemul conjunctivului, *s* . *Ca* apare obligatoriu în frazele subordonate la conjunctiv, atunci când înaintea acestuia (mai precis, a morfemului *s*) este inserat un constituent focalizat i care se afl la origine (adic înainte de deplasarea în pozi ia focalizat , într-o alt pozi ie a frazei (de obicei postverbal)).

Constituen ii care apar între *ca* i *s* pot purta un accent contrastiv i îndeplini, ca în exemplele de mai jos, diverse func ii sintactice, subiect (7a), obiect direct (7b), circumstan ial (7c-e):

- (7) a. *A suspendat condamnarea, cu condi ia ca acesta s plece din Irlanda i s nu revin timp de zece ani.* (www.ziare.com, 5 apr. 2011)
 b. *N-a fi vrut ca pe TINE s te sup r, iar pe TINE n-a vrea s te dezam gesc.* (www.suchrobert.blogspot.com, 13 oct. 2009)
 c. *Sper ca de Cr ciun s vin acas .* (www.forum.desprecopii.ro, 19 dec. 2006)
 d. *D-na C praru lucreaz pentru 2 persoane juridice în acela i timp, se angajeaz ca imediat s plece în concediu f r plat .* (www.timponline.ro, 19 apr. 2011)
 e. *Trebuie ca întotdeauna s mânc m fructele pe stomacul gol.* (www.tisport.blogspot.com, 11 febr. 2012)

În fine, conjunc ia *iar* poate fi citat ca mijloc de exprimare a salien ei unui constituent în special când acesta din urm este raportat la un altul, din acela i enun . Dup cum se tie, *iar* exprim un sens care red sensurile conjunc iilor *i* i *dar* (cf. fr. *tandis que*). La nivelul interpret rii, aceasta pare s introduc întotdeauna un contrast între doi constituen i. Din punctul de vedere al topicii, al doilea constituent (adic cel contrastat, reliefat) urmeaz în mod obligatoriu imediat dup *iar* (cf. Bîlbîie & Winterstein 2011, Bîlbîie 2011). Cu alte cuvinte, a a cum se poate observa din contrastul între *x* i *x'* din exemplele de mai jos, pozi ia imediat adiacent lui *iar* este rezervat constituentului salient, indiferent de func ia sintactic a acestuia.

- (8) a. *Ion e aici, iar Petre e acolo.* (Subiect)
 a'. *??Ion e aici, iar acolo e Petre.*
 b. *Domnii au stat pe scaune, iar doamnele pe canapea.* (Subiect)
 b'. **Domnii au stat pe scaune, iar pe canapea doamnele.*
 c. *Merele au fost f cute gem, iar prunele uic .* (Obiect direct)
 c'. **Merele au fost f cute gem, iar uic prunele.*
 d. *Organizatorii sosesc azi, iar mâine invita ii.* (Circumstan ial)
 d'. *??Organizatorii sosesc azi, iar invita ii mâine.*

În exemplele de mai sus, variantele marcate cu asterisc sau cu semne de întrebare sunt gramaticale, îns au o alt interpretare. Frazele (8b' i d'), de pild , sunt acceptabile dac

contrastul se realizează între constituenții GP *pe scaune* / GD *organizatorii* și, respectiv, GP *pe canapea* / GD *invitații*.

3.2.3. Mijloacele lexicale

Ne referim aici la o serie de locuțiuni construite mai mult sau mai puțin în împietrite. În cele mai multe dintre cazuri, acestea se apropie de statutul categorial și de funcționarea prepozițiilor, deși sunt formate din elemente dintre cele mai diverse (prepoziții, substantive, verbe invariabile, adverbe): *în ceea ce privește te, cu privire la, cât despre, în privința, în legătură cu, referitor la, dinspre partea*. Multe dintre ele sunt calcuri după alte limbi și pot prezenta diverse restricții de folosire (de pildă, gruparea *cât despre* (cf. fr. *quant à*) se folosește pentru introducerea ultimului argument / punct abordat dintr-o listă dată).

Oricare ar fi aceste restricții, de altfel puțin pertinente pentru discuția de față, reținem că toate mijloacele lexicale menționate mai sus au în comun faptul de a introduce un constituent tematizat. Reținem de asemenea că acestea se pot asociindu-se în mod facultativ cu alte tipuri de marcare (de pildă, cu topica inițială și / sau cu o prozodie specifică, neintegrată). Exemplele următoare ilustrează câteva astfel de construcții:

- (9) a. *Constantin Bălcescu-Stolnici: 'În ceea ce privește bunele maniere, nu există compromis'*. (www.eva.ro, 4 iunie 2011)
- b. *Dinspre partea "închinării" interne, nu m-am mira foarte mult să se concretizeze, având în vedere că "bărbații" noștri politici sunt cei descriși de către Caragiale*. (www.romania-mariei.blogspot.com, 1 nov. 2011)
- c. *În legătură cu acest aspect se iau măsurile prin intermediul prevederilor legale ample și al unei viziuni durabile asupra folosirii resurselor*. (www.conti-online.com, 7 dec. 2011)
- d. *Referitor la declarațiile făcute de Călin Popescu-Tăriceanu la postul Realitatea TV, Biroul de presă al Guvernului este abilitat să facă următoarele precizări*. (www.gov.ro, 17 febr. 2012)
- e. *Cu privire la raportul ICCV din 10 iunie 2010*. (www.revistaculturala.ro, 3 aug. 2010)
- f. *Cât despre susținerea occidentalului, aici nu prea am dubii*. (www.romania-mariei.blogspot.com, 1 nov. 2011)

3.2.4. Rezumat

Am constatat în paragrafele precedente că româna prezintă un inventar destul de bogat de mijloace de marcare a constituenților ce intră sub incidența tematizării și a rematizării. Astfel, am înregistrat, după modelul celor mai recente gramatici explicative românești, o serie de mijloace prozodice (accentul și conturul intonațional), morfo-sintactice (construcțiile inițiale în *de* urmat de participiu trecut, adjectiv sau nume nud, falsele condiționale, conjuncția *iar*, morfemul discontinuu *ca...să* de la conjunctiv) și lexicale (locuțiunile prepoziționale de tipul *în ceea ce privește te*). Considerăm toate aceste mijloace ipostaze ale salienței lingvistice construite.

Așa cum am putut observa, aproape niciunul dintre ele nu apare singur, ci de cele mai multe ori se asociază cu altele, astfel că se poate ajunge la situații de marcare multiplă. Cu alte cuvinte, unul și același fenomen – ca expresie a salienței lingvistice, se poate manifesta printr-un cumul de marci / mijloace lingvistice (reamintim construcțiile de tematizare forte cu supinul, în care apar deopotrivă marcările morfo-sintactice (anume *de*), prozodice (accentuare frastică și prozodie neintegrată), topica (poziția exclusiv inițială)).

4. Concluzii

În loc de concluzie, dorim să reluăm două idei pe care le-am expus în acest scurt contribuție.

Prima este că *salien a lingvistic* reprezintă un concept pertinent pentru analiza și explicarea a numeroase fapte de limbă. Suntem deci de părere că merită să fie explorat și în română cu studii de detaliu.

A doua este că avem înșel de-a face cu o noțiune ce se caracterizează printr-o anumită dificultate în abordare, iar aceasta se întâmplă în special pentru că se referă la fenomene a căror complexitate este adesea greu de măsurat. Cu privire la acest ultim aspect, reținem de asemenea că dificultatea abordării și adoptării conceptului poate veni și din următoarele motive: existența mai multor tipuri de salien lingvistic (inerent și construit), existența a numeroși (și eterogeni) factori de salien (lingvistici și extralingvistici), existența diverselor grade sau trepte de salien și, nu în ultimul rând, situarea diverselor fenomene la interfața dintre gramatică și discurs. Considerăm totuși că această dificultate este numai aparentă și că ea nu ar trebui să priveze conceptul de interesul pe care îl merită.

BIBLIOGRAFIE

- Aissen, Judith, 2003, „Differential Object Marking: Iconicity vs. Economy”, *Natural Language and Linguistic Theory*, nr. 21, p. 435-483.
- Bîlbîie, Gabriela, Grégoire Winterstein, 2011, sub tipar, „Expressing Contrast in Romanian: the conjunction *iar*”, în *Romance Languages and Linguistic Theory 2009: Selected papers from Going Romance 23*, Amsterdam, John Benjamins Publishing Company.
- Bîlbîie, Gabriela, 2011, *Grammaire des constructions elliptiques. Une étude comparative des phrases sans verbe en roumain et en français*, Thèse de Doctorat, LLF Paris Diderot.
- Bossong, Georg, 1985, *Empirische Universalienforschung. Differentielle Objektmarkierung in den neuiranischen Sprachen*, Tübingen, Narr.
- Bossong, Georg, 1998, „Le marquage différentiel de l’objet dans les langues d’Europe”, în Jack Feuillet (ed.), *Actance et valence dans les langues de l’Europe*, Berlin – New York, Mouton de Gruyter, 258-293.
- D L 1997 = Angela Bidu-Vrănceanu, Cristina Cîlărașu, Liliana Ionescu-Ruxandoiu, Mihaela Manca & Gabriela Pană Dindelegan, *Dictionar general de terminologie ale limbii*, București, Editura Enciclopedică.
- GLR 1966 = *Gramatica limbii române*, Vol. I–II, ediția a doua, București, Editura Academiei Republicii Populare Române.
- GALR 2005 = Valeria Gușu Romalo (coord.), *Gramatica Limbii Române*, Vol. I, *Cuvântul*. Vol. II, *Enunțul*. București, Editura Academiei Române.
- GBLR 2010 = Gabriela Pană Dindelegan (coord.), *Gramatica de bază a limbii române*, București, Editura Univers Enciclopedic Gold.
- Grosz, Barbara & al., 1995, „Centering: A Framework for Modelling the Local Coherence of Discourse”, *Computational Linguistics*, nr. 21.2, p. 203-225.
- Laca, Brenda, 2002, „Gramaticalización y variabilidad – propiedades inherentes y factores contextuales en la evolución del acusativo preposicional en español”, în A. Wesch (ed.), *Sprachgeschichte als Varietätengeschichte romanischer Sprachen. Festschrift für Jens Lüdtke zum 60. Geburtstag*. Tübingen, Stauffenburg, p. 195-303.
- Laca, Brenda, 2006, „El objeto directo”, în Company Company (ed.), *Sintaxis histórica del español. Vol 1: La frase verbal*, México, Universidad Nacional de México.
- Landragin, Frédéric, 2004, „Saillance physique et saillance cognitive”, *Cognition, Représentation, Langage (CORELA)*, nr. 2, revistă electronică.

- Landragin, Frédéric, 2007, „Saillance”, *Sémanticlopédie. Dictionnaire de sémantique*, disponibil la adresa: www.semantique-gdr.net/dico/index.php/Saillance
- Landragin, Frédéric, 2009, „De la saillance visuelle à la saillance linguistique”, prezentare la colocviul *Saillance, aspects linguistiques et communicatifs de la mise en évidence*, Geneva, 12-14 noiembrie 2009.
- Langacker, Ronald, 1991, *Foundations of Cognitive Grammar*, Stanford.
- Manoliu-Manea, Maria, 1993, *Gramatic , pragmasemantic i discurs*, Bucure ti, Editura Litera.
- Mardale, Alexandru, 2007, „Microvariation within Differential Object Marking: Data from Romance”, prezentare la simpozionul *Linguistic Symposium on Romance Languages 37*, University of Pittsburgh.
- Mardale, Alexandru, 2009, *Les prépositions fonctionnelles du roumain. Études comparatives sur la marquage casuel*, Paris, L'Harmattan.
- Mardale, Alexandru, 2010, „Éléments d'analyse du marquage différentiel de l'objet dans les langues romanes”, *Faits de Langue. Les Cahiers*, nr. 2, Paris, Ophrys, p. 161-197.
- Mardale, Alexandru, 2011, „Aspects de la saillance linguistique en roumain (1)”, *Analele Universit ii din Bucure ti. Limba i literatura român , LX*, p. 67-82.
- Mardale, Alexandru, 2012, sub tipar, „Le trait [+ personne] comme facteur de saillance en roumain”, *Faits de Langue*, nr. 39, Paris, Ophrys.
- Niculescu, Alexandru, 1959, „Sur l'objet direct prépositionnel dans les langues romanes”, *Recueil d'études romanes. IXème Congrès International de linguistique romane à Lisbonne*, Bucarest, p. 103-124.
- Niculescu, Alexandru, 1965, *Individualitatea limbii române între limbile romanice*, Bucure ti, Editura tiin ific .
- Negoii -Soare, Elena, 2002, *Le supin roumain et la théorie des catégories mixtes*, Thèse de doctorat, Université Paris Diderot & Universitatea din Bucure ti.
- Pan Dindelegan, Gabriela, 1998 / 2003, „Un tipar sintactic de tematizare forte. De v zut, am v zut destule”, în Gabriela Pan Dindelegan 2003, *Elemente de gramatic . Dificult i, controversa, noi interpret ri*, Bucure ti, Editura Humanitas Educa ional, p. 151-164.
- Pan Dindelegan, Gabriela, 2007, „Din nou despre participiu. Câteva preciz ri”, *Studii i cercet ri lingvistice*, LVIII / 1, ianuarie – iunie.
- Pan Dindelegan, Gabriela, 2008, „Tipuri de gramaticalizare. Pe marginea utiliz rilor gramaticalizate ale prepozi iilor de i la”, în Gabriela Pan Dindelegan 2008, *Limba român . Dinamica limbii. Dinamica interpret rii*, Editura Universit ii din Bucure ti, p. 227-239.
- Silverstein, Michael, 1976, „Hierarchy of features and ergativity”, în R.M.W. Dixon (ed.), *Grammatical Categories in Australian Languages*, p. 112-171.

ON THE CONCEPT OF LINGUISTIC SALIENCY
AND THE PHENOMENA TO WHICH IT CORRESPONDS IN ROMANIAN

(Abstract)

Some recent foreign linguistic studies have been based on a concept that has not been defined yet, to our knowledge, in Romanian linguistics. Namely, we are dealing with the notion of saliency (cf. Fr. saillance < Engl. saliency).

This term is rather new, even at international level. However, the phenomena it describes are not. It has been first in use in psycho-cognitive sciences, dealing with the analysis of the form of an object (cf. Gestalt theory), but also in visual sciences, to show the detachment of a figure on a ground. Broadly speaking, some researchers have assimilated in this concept the prominence phenomena, while others have related it to contrasting, emphasis or, in other words, making as prominent.

Whatever the definition level, one thing seems to be common in all of them: to be salient means to first come to one's mind, visually, to catch one's attention (Landragin 2007).

Starting from these features, linguists have taken the concept, exploiting it first in stylistics. Recently, its use has been extended to other fields as well, from sentence discourse organisation to

morphosyntax and semantics. It is admitted that a linguistic object is salient when it has a series of special lexical, syntactic, semantic and/or prosodic properties.

This article proposes to deal extensively with the concept of linguistic saliency and to support it with data from Romanian. Namely, we will re-discuss, applying this concept, some well-known phenomena, which we will try to interpret as instantiations of linguistic saliency: issues related to the sentence information packaging, especially strong topicalization and focalization.